

# **Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w roku 2023.**

Rodzina stanowi podstawowy element struktury społecznej. To właśnie w rodzinie kształtuje się osobowość człowieka, jego poglądy, styl życia, system norm i wartości. Istotną rolę w rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy członkami rodziny, oparte na miłości, zrozumieniu oraz wzajemnej pomocy i szacunku. W przypadku dezorganizacji, rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań. Relacje w rodzinie ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się sprzeczne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi a w wielu przypadkach sprzeczne z obowiązującym prawem.

Przemoc jest zjawiskiem występującym powszechnie w społeczeństwie i dotyka rodziny o różnym statusie społecznym. Jest jednocześnie skutkiem jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Należy do kategorii zachowań negatywnych i szkodliwych społecznie. Mimo, że przemoc domowa występuje w relacjach międzyludzkich od zawsze, to mówiono o niej niewiele, nie postrzegano jej jako poważnego zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny, które prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy zabójstw.

## **Przemoc domowa**

**Przemoc domowa** – należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,

e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej

## Kryteria przemocy domowej

- ✓ Intencjonalność – działania osoby stosującej przemoc domową nie są przypadkowe. Intencjonalność nie musi oznaczać celowego oznaczania celowego krzywdzenia bliskich i zadawania im bólu. Osoba stosująca przemoc dąży do uzyskania pełnej kontroli i władzy nad osobą doznającą przemocy, do jej bezwzględnego posłuszeństwa. Jest przekonana, że wie co jest dobre dla pozostałych członków rodziny, a w związku z tym posiada wyłączne prawo podejmować decyzje, ustalać zasady życia w rodzinie – pozostali muszą się podporządkować.
- ✓ Dysproporcja siły – nie chodzi tu jedynie o różnicę sił fizycznych, ale także przewagę związaną z pozycją społeczną, odpornością psychiczną, statusem materialnym itp. W związku opartym na przemocy jeden z partnerów czuje się silniejszy, a drugi – słabszy. W wyniku kolejnych aktów przemocy różnica sił coraz bardziej się pogłębia, osoba doznająca przemocy staje się coraz bardziej bezradna, a osoba stosująca przemoc – coraz bardziej silna i bezkarna.
- ✓ Naruszanie godności i praw – osoba stosująca przemoc domową narusza godność osoby doznającej przemocy, poniża ją, ośmiesza, pozbawia wszelkich praw (np. do kontaktów z rodziną, godziwych warunków życia, itp.)
- ✓ Powodowanie cierpienia i szkód – osoby doznające przemocy doznają zarówno szkód fizycznych jak i psychicznych. W wyniku wieloletniej przemocy domowej mogą dojść do przekonania, że zasługują na takie traktowanie.

## Rodzaje przemocy domowej

Przemoc gorąca to gwałtowny wybuch tłumionych uczuć złości, frustracji, wściekłości, powodujący agresywne zachowania. Często przyczyny tych trudnych uczuć tkwią poza rodziną, np. powodują je konflikty w pracy. Nie mogąc sobie z nimi poradzić osoba stosująca przemoc odreagowuje je na członkach rodziny. Wie, że może sobie na takie zachowanie bezkarnie pozwolić.

Przemoc chłodna w przeciwieństwie do przemocy gorącej nie wiąże się z gwałtownymi emocjami i agresywnymi zachowaniami. Wydaje się, że sprawca przemocy jest spokojniejszy bądź bardziej się kontroluje. Przemoc chłodna przyjmuje także postać bardzo rygorystycznego

stylu wychowania czy też autorytarnego traktowania dorosłych członków rodziny. Osoba, która krzywdzi jest przekonana o słuszności swoich czynów, zawsze znajdzie dla nich usprawiedliwienie: „gdybym ich nie bił, to nie wyrosłyby na porządnym ludzi”, „to dla jej dobra, bo inaczej całkowicie się zmarnuje”, itp.

## **Czynniki ryzyka przemocy domowej**

### **1) Normy społeczne i kulturowe**

Przemoc domowa jest skutkiem wielowiekowego, społecznego przyzwolenia na krzywdzenie osób najbliższych, w szczególności kobiet i dzieci. W wielu środowiskach akceptuje się bicie, stosowanie kar cielesnych i panuje przekonanie o dominującej roli mężczyzny w rodzinie. (...) Ponadto silne przekonanie, że wszystko, co się dzieje w rodzinie należy do sfery prywatności z jednej strony wywołuje poczucie bezkarności osoby stosującej przemoc i bezradności osoby doznającej przemocy, a z drugiej – nasila niechęć innych osób do ingerowania w „cudze sprawy rodzinne”. W środowiskach charakteryzujących się dużą społeczną akceptacją przemocy, osoby doznające przemocy rzadko mogą liczyć na pomoc i wsparcie osób spoza rodziny, z kolei osoby stosujące przemoc nie muszą obawiać się zewnętrznych nacisków na zmianę zachowań wobec najbliższych. Badania pokazują, że przemoc wobec członków rodziny jest społecznie bardziej akceptowana i tolerowana niż stosowanie jej wobec obcych.

### **2) Dziedziczenie wzorca przemocy**

Przemoc bywa przekazywana z pokolenia na pokolenie. Dzieci wychowujące się w rodzinach, w których krzywdzi się bliskich, przyswajają sobie zachowania dorosłych, których są świadkami lub przemocy tej doznają. Uczą się, że przemoc to najlepszy i najbardziej skuteczny sposób rozwiązywania konfliktów. Jednak uczeniu się i naśladowaniu podlega jedynie pewien rodzaj agresywnej relacji, a nie konkretne zachowanie, np. bicie w określony sposób lub określonym narzędziem.

### **3) Uzależnienie i nadużywanie alkoholu**

Badania dowodzą, że większość osób stosujących przemoc domową jest pod wpływem środków odurzających (alkoholu i narkotyków). Także wiele osób stosujących przemoc krzywdząc swoich najbliższych, znajduje się pod wpływem alkoholu. Osłabia on kontrolę własnych zachowań, zwiększa prawdopodobieństwo reagowania złością i gniewem na trudności i niepowodzenia życiowe, zaburza ocenę sytuacji i może powodować błędną interpretację zachowań innych osób. Uzależnienie od alkoholu nie zwalnia z odpowiedzialności za popełnione czyny, mimo że osoby stosujące przemoc często wykorzystują fakt bycia

nietrzeźwym jako usprawiedliwienie swojego zachowania. Około 60% pacjentów leczenia odwykowego przyznaje, że ma problemy związane z przemocą wobec najbliższych. Warto jednak podkreślić, że nadużywanie alkoholu nie jest ani koniecznym, ani wystarczającym warunkiem stosowania przemocy. Obecny stan badań wskazuje na to, że nie ma związku przyczynowo-skutkowego między przemocą a alkoholem, ale można mówić o współwystępowaniu tych zjawisk.

#### **4) Środowisko społeczne**

Istotnym czynnikiem sprzyjającym występowaniu przemocy domowej jest stres związany z aktualną sytuacją socjalno-ekonomiczną rodziny. Bezrobocie, problemy finansowe, mieszkaniowe czy zdrowotne, a także nawarstwianie się różnych problemów może wywoływać frustrację. To z kolei może sprzyjać pojawieniu się przemocy domowej. (W badaniach przeprowadzonych przez CBOS w 2005 r. Polacy wskazują brak pieniędzy jako główną przyczynę konfliktów w domu). Osamotnienie rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej, izolacja, brak wsparcia z zewnątrz – osobistego lub instytucjonalnego – w sposób znaczący może wpływać na nasilenie zachowań związanych z przemocą.

### **Problem przemocy domowej na terenie Gminy SIDRA**

Uchwałą Rady Gminy SIDRA Nr XVI/108/20 z dnia 29 grudnia 2020r. przyjęto Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 – 2025.

Cele Programu to:

- a) zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy domowej,
- b) zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc domową,
- c) zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej na terenie gminy Sidra.

Cele ogólne będą realizowane przez;

- a) budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy,
- b) diagnozowanie zjawiska przemocy na terenie Gminy Sidra,
- c) podnoszenie kompetencji służb i instytucji w zakresie przemocy domowej,
- d) udzielanie pomocy ofiar przemocy domowej,
- e) oddziaływanie na sprawców przemocy domowej.

Realizacja celów Programu zakłada:

- 1) uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem przemocy domowej,
- 2) promowanie modelu rodziny wolnej od przemocy,
- 3) edukację dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie przemocy w rodzinie,
- 4) działania interdyscyplinarne w zakresie przeciwdziałania przemocy.

Realizacja w/w celów odbywa się poprzez współpracę wszystkich jednostek powołanych w skład Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego tj. Policja, szkoły z terenu gminy Sidra, Kurator Sądu Rejonowego w Sokółce, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sidrze, Służba Zdrowia w Sidrze.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zakupił i rozpowszechnił plakaty i broszury dotyczące przemocy w szkole, przemocy rówieśniczej, przemocy w rodzinie i sposobów jej przeciwdziałania. Rozpowszechniane były też broszury pochodzące ze szkoleń, wydruki z Internetu, plakaty i ulotki przygotowane przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej i Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białymstoku dotyczące zjawiska przemocy domowej. Ulotki zakupione przez GOPS zostały wydane przedstawicielom szkół i ośrodka zdrowia celem rozpowszechnienia.

Ponadto były umieszczane informacje na korytarzach w szkołach, w ośrodku zdrowia, na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy w Sidrze i na stronie internetowej gminy.

Podczas realizacji programu poprzez prace w grupach diagnostyczno-pomocowych i w Gminnym Zespole Interdyscyplinarnym monitorowano sytuację rodzin, w których istnieje zagrożenie wystąpienia przemocy oraz rodziny, w których jest stosowana przemoc. Była prowadzona dokumentacja podejmowanych działań tj. protokoły z posiedzeń grup roboczych, notatki służbowe.

Ponadto pracownicy socjalni w ramach swoich zadań prowadzili pracę socjalną z rodzinami gdzie była stosowana przemoc.

Realizacja zadań dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony ofiar przemocy domowej zapisane jest w zakresach czynności 2 pracowników socjalnych. Pracownicy socjalni podnoszą swoje kwalifikacje zawodowe, uczestniczą w seminariach i szkoleniach organizowanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej. Szkoły z terenu gminy Sidra są zaangażowane w edukację dzieci i młodzieży w kwestii zjawiska przemocy poprzez prowadzenie pogadanek na ten temat, spotkań z przedstawicielami policji, wyświetlanie filmów oraz prowadzenia lekcji wychowawczych dotyczących zachowań agresywnych w szkole i poza nią a także warsztatów dotyczących zachowań przemocowych. Uczniowie poszczególnych szkół wykonują gazetki szkolne o tematyce przemocowej.

Gmina Sidra liczy 3275 mieszkańców (stan na dzień 30.06.2023). Dnia 14 września 2023r. roku Zarządzeniem Wójta Gminy Sidra został powołany Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy domowej. W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele oświaty, służby zdrowia, policji, sądu oraz pomocy społecznej.

W 2023 roku wdrożono **9 procedur „Niebieska Karta”**. W 2023 roku odbyło się **13 posiedzeń grup diagnostyczno-pomocowych**.

| Lp | Działania Zespołu                                                                                            | Sposób realizacji (krótki opis działań)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1  | diagnozowanie problemu przemocy domowej                                                                      | Diagnoza problemu przemocy domowej realizowana jest przez powołane grupy diagnostyczno-pomocowej - mają one za zadanie rozpoznanie zjawiska przemocy. Diagnozowanie zjawiska przemocy odbywa się również poprzez wymianę informacji między członkami grupy i zespołu na temat sytuacji rodzin zagrożonych przemocą domową.                                                       |
| 2  | podjmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą domową mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku  | Działania podejmowane w środowisku rodzin zagrożonych i dotkniętych problemem przemocy mających na celu przeciwdziałanie zjawisku przemocy odbywają się poprzez wizyty i rozmowy prowadzone w środowisku lokalnym przez pracowników socjalnych, policjantów                                                                                                                      |
| 3  | inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą domową                                              | Grupy diagnostyczno-pomocowe podejmują w środowisku lokalnym działania mające na celu zapobieganiu dalszej eskalacji przemocy poprzez monitorowanie rodzin w których występuje przemoc przez pracowników socjalnych, dzielnicowego, oraz przez objęcie tych rodzin pomocą socjalną i pracą socjalną.                                                                             |
| 4  | rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym | Informacje były rozpowszechniane w miejscach zwyczajowo przyjętych tj. na tablicach ogłoszeń w gminie, na stronie internetowej, były też zakupione broszury i plakaty dotyczące zapobiegania przemocy w rodzinie.                                                                                                                                                                |
| 5  | inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc domową                                            | Prowadzono rozmowy ostrzegawcze. Były kierowane do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wnioski o podjęcie działań w stosunku do osób nadużywających alkoholu. Pracownicy socjalni informowali o możliwości podjęcia leczenia w poradni uzależnień. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych skierowała wniosek do sądu w sprawie leczenia odwykowego |

**Cele Programu takie jak** zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy domowej, zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc domową, zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej na terenie gminy Sidra są realizowane poprzez:

-prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;

Osoby zgłaszające problemy w tym zakresie uzyskują pomoc od pracowników socjalnych w ramach pracy socjalnej. Najczęściej udzielane są porady dotyczące konfliktów i nieporozumień rodzinnych, leczenia odwykowego, a także spraw majątkowych. Poradnictwo świadczone jest w siedzibie ośrodka.

W przypadku zaistnienia potrzeby skorzystania z poradnictwa specjalistycznego – prawnego i psychologicznego oraz porad konsultanta w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie osoby zainteresowane informowane są o możliwości bezpłatnego skorzystania z w/w poradnictwa w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce, w poradni małżeńskiej przy Kościele Św. Antoniego w Sokółce.

Dzieci i rodziny mogły liczyć na wsparcie Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Dąbrowie Białostockiej, Komisariatu Policji w Dąbrowie Białostockiej, Poradni Leczenia Uzależnień w Sokółce, nauczycieli Zespołu Szkół w Sidrze, Majewie, Jacowlanach, Gminnego Ośrodka Zdrowia w Sidrze i Majewie, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sidrze, Członków Zespołu Interdyscyplinarnego.

### **Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia**

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce dnia 28.12.2017 roku zawarło porozumienie z Powiatem Suwalskim w sprawie obsługi mieszkańców Powiatu Sokólskiego w zakresie udzielania pomocy w sytuacjach kryzysowych. Osoby doznające przemocy mogą być umieszczane w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Suwałkach.

W przypadku konieczności umieszczenia osoby w ośrodku wsparcia pracownicy socjalni kontaktują się telefonicznie z PCPR Sokółce i podejmą dalsze działania.

### **Zasoby gminy Sidra w zakresie realizacji Programu:**

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
- Komisariat Policji w Dąbrowie Białostockiej
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Zespół Szkół w Sidrze
- Szkoła Podstawowa w Majewie,
- Szkoła Podstawowa w Jacowlanach,
- Gminny Ośrodek Kultury ,
- Praktyka Lekarza Rodzinnego w Sidrze
- parafie : Zalesie, Majewo, Siderka i Sidra

**Czynniki gwarantujące właściwą realizację Programu:**

- poparcie działań i współpraca z samorządem gminnym,
- dobra znajomość środowiska przez pracowników socjalnych,
- dobra współpraca służb i instytucji na terenie gminy oraz poza nią,
- otwartość i chęć do pracy specjalistów,
- silne więzi rodzinne,
- chęć zmiany i wyjścia z kryzysu.